

Kvalitets- och Miljöstyrning
Lars Lindblom

Styrelsen för Stockholm Vatten AB

Stockholms Stads Handlingsplan för God Vattenstatus

FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen föreslås besluta

att som svar på rubricerat ärende åberopa det som framgår i ärendet.

Gösta Lindh

Lars Lindblom

Bakgrund

Kommunfullmäktige gav i budgeten för 2012 miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att uppdatera och omvandla stadens vattenprogram:

”EU:s vattendirektiv har stor betydelse för stadens vattenvårdsarbete. Samtliga vattenförekomster ska uppnå god ekologisk och kemisk status senast år 2021. Stadens vattenarbete ska därför intensifieras. I ett första steg ska miljö- och hälsoskyddsnämnden uppdras att uppdatera och omvandla stadens vattenprogram till ett åtgärdsprogram för att uppnå god ekologisk och kemisk vattenstatus till år 2021”

Det nuvarande Vattenprogrammet beslutades av kommunfullmäktige år 200

Uppdraget har resulterat i ”Stockholms Stads Handlingsplan för God Vattenstatus”. Miljöförvaltningen som lett detta arbete har valt att benämna detta dokument ”handlingsplan” för att skilja det från Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns formellt

beslutade åtgärdsprogram. Handlingsplanen godkändes i vid Miljö- och Hälsoskyddsnämndens sammanträde den 4:e februari 2014.

Avstämning har skett med följande parter i vattenprogrammets styrgrupp och samordningsgrupp: Stockholm Vatten, trafikkontoret, exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret. Handlingsplanen har varit på kontorsremiss och Stockholm Vattens tjänstemäns synpunkter har i stort beaktats i de slutliga förslaget. Huvuddragen i handlingsplanens förslag är:

- För att tydliggöra målet med vattenarbetet föreslås ett mål för vattenarbetet i stället för dagens två, rekreation utgår därmed som målområde.
- Det bör övervägas om det formella ansvaret för det operativa genomförandet av vattenanknutna åtgärder bör följa kompetensen inom staden och därför läggas på Stockholm Vatten.
- För att stärka genomförandet av Vattenprogrammet föreslås att styrgruppen leds av stadsledningskontoret och i övrigt bemannas av deltagande parter direktörer eller avdelningschefer.
- Arbetet mot målet om en god vattenstatus bör ske i en för staden gemensam vattenplaneringsprocess som är samordnad med den 6-åriga vattencykeln inom vattenförvaltningen. Processen ska utmynna i lokala åtgärdsprogram för stadens samtliga vattenförekomster.
- Erfarenheter från tidigare åtgärdsarbete för att förbättra vattenstatusen visar att det finns behov av en väsentligt utökad finansiering för att nå målet om en god vattenstatus. Detta föreslås ske genom att en central medelsreserv för vattenanknutna åtgärder inrättas.
- Vattenprogrammet bör i fortsättning vara helt webb-baserat och ligga på stockholm.se under Stockholms Miljöbarometer som kompletteras med GIS-kartor för att bättre kunna visualisera informationen.

Stockholm Vatten AB och berörda nämnder har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på Stockholms Stads Handlingsplan för god Vattenstatus som av Miljö- och Hälsoskyddsnämnden föreslås att beslutas av Kommunfullmäktige.

Nuvarande Ansvarsfördelning inom det nuvarande vattenprogrammet :

Vattenprogrammets nuvarande organisation är uppbyggd i enlighet med kommunfullmäktiges beslut från 2006 med en styrgrupp, en beredande samordningsgrupp samt olika arbetsgrupper. I vattenprogrammets styrgrupp ingår för närvarande representanter för Stockholm Vatten (ordförande), miljöförvaltningen, trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, Skärholmens stadsdelsförvaltning och fastighetskontoret. I samordningsgruppen ingår även en representant för idrottsförvaltningen. Nedan ges en kortfattad beskrivning av nuvarande ansvarsfördelning för vattenfrågor i staden:

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten AB (SVAB) är i egenskap av VA-huvudman ansvarig för den samlade avledningen och reningen av avloppsvatten (spill- och dagvatten) samt dricksvattenförsörjning. SVAB ansvarar för utformningen av den allmänna VA-anläggningen i stadsbyggnadsprojekt och fungerar som expertstöd inom staden i dagvattenfrågor. SVAB genomför recipientkontroll i stadens vattenområden och i skärgården och arbetar med vattenvård och sjörestaurering

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Nämnden är ansvarig för samordningen av stadens vattenprogram. Den har uppdraget att bedriva och samordna miljöövervakning i stadens vattenområden. Nämnden utövar tillsyn över miljöfarlig verksamhet med stöd av miljöbalken. Den bistår stadsbyggnadsnämnden i bedömningen av om det finns behov av en miljökonsekvensbeskrivning vid framtagande av detaljplan. Nämnden ansvarar för kontroll av det allmänna avlopps- och dricksvattenledningsnätet.

Exploateringsnämnden

Nämnden företräder staden som ägare av mark- och vattenområden och har formellt ansvaret för åtgärder i stadens vattenområden, t.ex. sjörestaurering. Geoarkivet, som staden äger genom exploateringsnämnden, innehåller bl.a. data från grundvattenmätningar i staden och nämnden ansvarar för det löpande mätprogrammet för grundvattennivåer. Nämndens uppdrag och ansvar har fokus på ekonomisk förvaltning samt exploatering på stadens mark. Nämnden reglerar vad som gäller för exploatering av stadens mark, bl.a. dagvattenhantering i en överenskommelse med byggherren.

Trafik- och renhållningsnämnden

Nämnden ansvarar för dagvattenhantering på gator och allmän platsmark fram till förbindelsepunkt för den allmänna VA-anläggningen. För statliga vägar ansvarar Trafikverket.

Stadsbyggnadsnämnden

Nämnden ansvarar för den fysiska planeringen av staden och hanterar därmed även strategiska frågor så som vattendirektivets krav och konsekvenserna av ett förändrat klimat. I den fysiska planeringen ingår bland annat övergripande planering, detaljplanering, bygglov och bygganmälan samt fastighetsbildning. Av ansvaret följer också att stadens mark blir inmätt. Nämnden ställer krav på dagvattenhanteringen vid upprättande av detaljplaner och i efterföljande bygglovhantering.

Stadsdelsnämnderna

Nämnderna ansvarar för skötsel av park- och naturmark vilket även kan innefatta de estetiska delarna av dagvattenanläggningar. Nämnderna ansvarar för driften av stadens officiella strandbad.

Bolagets synpunkter

Handlingsplanen belyser på ett bra sätt viktiga aspekter som måste lösas för att göra det möjligt att uppnå god vattenstatus i stadens vattenförekomster till 2021. De utvecklingsbehov som lyfts i början av Handlingsplanen och som grundar sig på intervjuer med berörda förvaltningar och bolag speglar detta på ett bra sätt. Ett mer målstyrt vattenarbete, tydligare ansvarsfördelning, en central finansiering med mer åtgärdsinriktade resurser samt en bättre samordning mellan vattenarbetet och den fysiska planeringen är några av de viktiga aspekter som lyfts. Dokumentets tydliga s.k. insatsrutor samt fördjupningsrutor är mycket bra.

Bygg rätt och följ upp

Vikten av att vid nybyggnationer och exploateringar beakta vattenfrågor borde lyftas fram tydligare under ”Vägen till god vattenstatus”. Det gäller inte bara att ställa krav utan även att följa upp. Stadens dagvattenstrategi som ännu inte antagits skall vara vägledande. En stor del av belastningen på Stockholms sjöar är orsakad av befintlig markanvändning och infrastruktur, åtgärder i befintlig miljö måste också följas upp. Exempel på vilka åtgärder som kan vidtas i befintlig miljö behöver tas fram här har vi mycket att lära av t.ex. Danmark.

Information, arbete vid källan och tillsyn

Det är mycket viktigt att tillsynen förstärks. Det är genom tillsynen, och tillstånd, som verksamhetsutövare kan uppmanas att vidta relevanta lokala åtgärder. Det finns många områden där s.k. U-verksamheter måste tillsynsbevakas mer aktivt. Exempelvis genom mer frekventa tillsynsinsatser inom avgränsade områden. Att VA-huvudmannen omhändertar miljöskadliga föroreningar som nått ledningsnätet nedströms är inte en hållbar lösning. I Handlingsplanen omnämns inte planeringen av informationsinsatser till t.ex. allmänheten och mindre verksamheter. Dels i syfte att medvetandegöra om vilket arbete som pågår och dels kampanjer för att påverka beteenden. Informationsinsatser till mindre verksamheter kombineras lämpligen med tillsyn. Detta är en aktivitet som behöver utvecklas. Inom många områden finns det felkopplingar, felkopplingar av spillvatten eller dagvatten leder till ökad belastning särskilt på känsliga recipienter. Arbetet med att hitta dessa felkopplingar måste intensifieras, det är både en tillsyns- och en VA-fråga som kräver extra resurser.

En utvecklad och samordnad karthantering

Under rubriken ”Anpassning av vattenprogrammet till vattenförvaltningen” så påtalas behovet av ett gemensamt kartstöd i staden. Kartor med hög upplösning i höjdded är centrala för vattenplaneringen. Med en detaljerad information var vattnet kommer ifrån, och vilka verksamheter detta vatten påverkas av möjliggör ett effektivt åtgärds- och tillsynsarbete och därmed prioriteringen av åtgärder. Staden behöver ta ett samlat grepp över karthantering det har inte minst en stor betydelse i klimat- och sårbarhetsarbetet.

Resurser

Handlingsplanen är ambitiös och kommer att kräva stora resurser utöver befintliga. Inrättandet av en central medelsreserv är nödvändig och kommer likt miljömiljarden att flytta fram positionerna för stadens vattenvårdsarbete. Inför detta bör en ordentlig utvärdering av miljömiljardsprojekten göras. Investeringar som görs måste drivas och underhållas med en långsiktig finansiering.

I handlingsplanen framgår att kompetens och erfarenhet av sjörestaurering och skötsel främst finns hos Stockholm Vatten och att det mest rationella är att Stockholm Vatten framgent tar detta ansvar. Under förutsättning att finansiering finns (anläggningar och dess drift) stödjer Stockholm Vatten förslaget.

Ett tydligt ansvar

Ansvarsfrågor behöver utvecklas vidare. Det är frågor som ofta gör att åtgärdsarbetet stannar av. Ett viktigt led i tydliggörandet av roller är framtagandet av en överenskommelse mellan Stockholm Vatten, trafik- och renhållningsnämnden och exploateringsnämnden om ansvar för dagvattenhantering. Överenskommelsen har antagits i nämnder och styrelse i mars 2014 och förväntas tas vidare till KF. Överenskommelsen ger Stockholm Vatten ett ökat ansvar avseende dagvattenanläggningar på allmänna ytor. Frågan om hur t.ex. s.k. mångfunktionella ytor i gaturummet användas för dagvattenhantering samt ansvaren kring dessa behöver utvecklas vidare inom ramen för denna överenskommelse

Organisation

Stadsledningskontoret föreslås vara ordförande i styrgruppen för handlingsprogrammet och den administrativa samordningen av vattenprogrammet ligger kvar på miljöförvaltningen, som då även ska samordna beredningen av ärenden för styrgruppen. I och med att en central medelsreserv införs bör organisationen för stadens vattenarbete anpassas till en projektorganisation med de viktigaste organisationerna representerade i en styrgrupp. Beredningen till styrgruppen bör göras av sakkunniga tjänstemän från Stockholm Vatten och berörda nämnder. Ett väl utvecklat system för uppföljning måste tas fram. Här kan också erfarenheter från miljömiljarden användas.

VA Plan

Förutom kraven från Vattenmyndigheten så finns det fler anledningar att ta fram en heltäckande VA-plan. I samband med tillståndsansökan till Mark- och miljödomstolen för det stora miljöprojektet Stockholms framtida avloppsrening kommer Stockholm Vatten även att söka tillstånd i för att driva det befintliga avloppsledningsnätet (hela avloppsnätet för Stockholm och Huddinge), för att få detta tillstånd måste Stockholm Vatten med stor sannolikhet inkomma med ett åtagande om att ta fram en åtgärdsplan för ledningsnätet till år 2017 i denna åtgärdsplan kommer bl.a Vattenmyndighetens ”åtgärd 37¹” att beaktas.

¹ Åtgärd 37

”Kommunerna behöver, i samverkan med länsstyrelserna utveckla vatten och avloppsplaner, särskilt i områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status, god kemisk status eller god kvantitativ status”

Det är ett mycket omfattande arbete att ta fram en VA(åtgärds)plan och det är inte möjligt att färdigställa planen till år 2016 så som förslås i handlingsplanen.

Övrigt

Att förbättra den ekologiska statusen och uppnå satta miljökvalitetsnormer år 2021 för sjöarna i Stockholm är en mycket stor uppgift redan för de 10 sjöar som i dag är klassade som vattenförekomster. Det kräver ändringar i markanvändning, infrastruktur och vattenföring för att uppnå hållbara lösningar.

Att utöka antalet vattenförekomster från 10 till 23 är inte en fråga staden bör driva.

Denna utökning innebär en större sannolikhet att staden kan bötfällas inför EU för att inte ha uppnått god status i kommunens vattenförekomster till år 2021.

För många av Stockholms sjöar och vattendrag, oavsett klassning finns det dock, om tillräckliga(stora) resurser avsätts, goda möjligheter att förbättra status. Det vill säga, de har god ekologisk potential. Även om sjöarna inte uppfyller miljökvalitetsnormerna till år 2021 så skapar även mindre förbättringar mervärden för Stockholms innevånare.

SLUT
